

EVDE BAKIM VE TERAPÖTİK OYUN

Ö r. Gör. Perihan GÜRBÜZ¹, Ö r. Gör. Gülsüm YETİ¹, Ö r. Gör. Ayşe YAKUPOĞLU¹,
Ö r. Elm. Mehmet TÜRKMEN²
¹ İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Malatya
² Battalgazi Selçuk İlkokulu Malatya

ÖZET

Kronik ve/veya uzun süreli hastalıkların çocukluk döneminde artışı ile birlikte, çocukluk dönemi evde bakım hizmeti bir ihtiyaç haline gelmiştir. Çocukluk döneminde, hem öğrenme hem de yararlı zaman geçirmek için en önemli aktivitelerden biri olan oyun oynamanın, evde bakım hizmetlerinde kullanıldığını takdirde bu hizmetin etkinliğini arttıracak olduğu düşünülmektedir. Bu yazıda, evde bakım hizmetlerinde hasta çocuk için oyunun önemi ve faydaları ele alınmıştır.

Anahtar kelimeler: evde bakım, terapötik oyun, çocuk

ABSTRACT

Homecare services for children has become a necessity due to the increase of the incidence of chronic and/or long-lasting childhood diseases,. Playing games, one of the most important activities for both learning and spending beneficial time in childhood, is thought to have a potential to increase the effectiveness of homecare if used in this service. Importance and benefits of the game playing in the home care services for sick children is discussed in this article,.

Key words: home care, therapeutic games, kids

G R

Kronik hastalığı olan çocuk ve yetkin sayısının gün geçtikçe artmasıyla kronik hastalıklar, en önemli sağlık sorunu haline gelmiştir.¹ Dünyada 18 yaş altındaki çocuklarda kronik hastalık insidansının %10-15 arasında olduğu bilinmektedir.¹ Zihinsel, duygusal, öğrenme ve davranışsal sorunları olan çocuklar da buna dahil edilirse insidans %30-40'a yükselebilmektedir.¹ Toplum içinde hasta bireylerin normal yaşamı desteklemek, bağımsızlıklarını en üst düzeyde kullanmalarını ve kaliteli yaşam düzeyine ulaşmalarını sağlamak için birçok ülke sağlık sistemini; artık tedavi edici tıbbi modelden daha etkili olduğu düşünülen toplum temelli sağlık hizmeti modellerine yöneltmiştir.² Bu modellerin arasında evde bakım modeli; maliyet, bireylerin kendi sağlık bakımına katılması gibi avantajları nedeniyle en çok kabul gören modeldir.²

Evde Bakım

Evde bakım hizmetlerinin ülkemizdeki net tanımı; 'Evde Bakım Hizmetleri'nin Sunumu Yönetmeliği'nde; hekimlerin önerileri doğrultusunda hasta ve aileleri ile yaşadıkları ortamda, sağlık ekibi tarafından rehabilitasyon, fizyoterapi, psikolojik tedavi de dahil tıbbi gereksinimlerini karşılayacak şekilde sağlık bakımı ile sağlık hizmetlerinin sunulması şeklinde yapılmıştır.³ Evde bakım hizmetlerinin amacı; uzun süreli sağlık bakım gereksinimi olan yenidoğan ve yaşlılara kadar her yaş grubundaki bireylerin günlük yaşam aktivitelerini en az etkileyerek en doğru tedaviye ulaşmak yolu ile hastalığın ve yetersizlik etkilerini en aza indirmek, aynı zamanda hastanın yaşam kalitesini yükseltmek ve bireyin toplumsal saygınlığının korunmasını sağlamaktır.⁴ Ev ortamında olmak aile bütünlüğünün korunmasına, stresin azaltılmasına, bireyin kendine güveni ve dayanma gücünü sürdürdürebilmesine, kendini

gerçekleştirebilmesine imkan sağlar.⁵ Ancak günümüzde değişen aile yapısı ve kadınların çalışma hayatına girmeleri gibi nedenler; hasta, engelli ve yaşlı bakımı hizmetlerinin profesyonel ve yarı profesyonel hizmet grupları tarafından verilmesi gerekliliğini zorunlu kılmıştır.⁶

Evde bakım aynı zamanda uzun süreli bakım hizmeti olması nedeniyle sadece hastalık bakımı olarak görülmemelidir.⁷ Hasta ve ailesinin fiziksel, duygusal, sosyal, ekonomik ve çevresel tüm boyutları ile dikkate alınmasını gerektirir.⁴ Evde bakım hizmetlerinin amacında belirtildiği üzere; uzun süreli sağlık bakım gereksinimi olan her yaş grubundaki bireyler bakım hizmetini alma hakkına sahiptir.⁴ O halde sadece yaşlılar değil, çocuklar da evde bakım hizmetinden yararlanmaktadır. Çocuğun yaşantısında oyun önemli bir yere sahiptir ve stresi azaltmada, korku ve anksiyetesiyle baş etmesine yardım etmede en etkili araçlardan biridir.⁸ Dolayısıyla hasta çocuklar psikolojik, sosyal ve birçok yönden gelişimlerine katkıda bulunan oyuna; en az diğer çocuklar kadar ihtiyaç duymaktadırlar.

Terapötik Oyun

Çocuklar oynayarak dünyayı tanırlar ve ortamları baş etmenin yollarını öğrenerek, bilişsel, psikomotor ve sosyal kapasitelerini artırırlar.⁹ Hastalık çocuk için çok değerli olan bağımsızlığını, arkadaşlarıyla olan ilişkilerini, okul ve oyun aktivitelerini engellemektedir.⁸ Terapötik oyun; hastalık ve hastaneye yatmanın yol açtığı travmayı azaltmak, çocuğun tedavi veya işlemlere ilişkin duygularını ve yanlış anlamalarını deşlendirmek, stres oluşturan olaydan önce, olay sırasında ve sonrasında çocuğun olumlu baş etme yöntemleri geliştirmesi için kullanılan bir oyun tekniğidir.¹ Ayrıca oyun, tedavi ve işlemlerle birlikte kullanıldığında çocuğun dayanma gücünü arttırmaktadır.⁹

Yapılan çalışmalarda terapötik oyunun; çocukların hastalık sürecinde ve ya adlı travmaların olu turdu u psikolojik sorunlarla ba etmesini kolayla tırdı ı görülmü tür.^{10,11,12}Çocuklarda sorunların olumsuz etkilerini azalttı ı bazı çocuklarda ise sorunları tamamen giderdi i görülmü tür. 2014 yılında Soma'da ya anan maden faciası sonrasında ehit olan madencilerin 2-12 ya arasındaki çocuklarına; “Yeryüzü Doktorları ve Pedagoji Derne i” tarafından ya adıkları travmayı atlatabilmelerine yardımcı olmak amacıyla uygulanan “Soma Çocukları için Oyun Terapisi Projesi” olumlu sonuçlar vermi tir. Annelerden alınan geri bildirimde göre 6 seanslık oyun terapisi sonrasında çocuklarda görülen psikolojik sorunların azaldı ı; baba vefatı hiç ya anmamı gibi davranan çocukların konu hakkında konu maya ba ladıkları, ayrılık anksiyetesi nedeni ile annesinden ayrılmakta zorlanan çocukların anneden ayrılmaya ba ladıkları, hırçın ve uyumsuz olan çocukların daha uyumlu oldukları, tırnak yeme ve alt ıslatma davranı ları geli en çocuklarda bu davranı ların son buldu u, içe kapanık çocukların özgüvenlerinin arttı ı, korkuları olan çocukların korkularının azaldı ı ve giderildi i görülmü tür.¹⁰ Lieberman'ın 2001 dediyabet hastası olan çocuk ve adolesanlarla yaptı ı çalışmada; sa lık e itimi ve hastalık yönetimi ile ilgili video oyunları sonrası çocuklarda ki isel bakımın arttı ı ve diyabetle ili kili acil

Çocukların sa lıklı geli iminde temel unsurlardan birisi olan oyunu, sa lık çalışmaları'nın tüm yönleriyle tanınması ve çocuklarla ilgili uygulamalarında kullanması bu amacına ula mada önemli katkılar sa layacaktır. Oyunun çocu un hayatındaki yeri dü ünüldü ünde evde bakım hizmeti veren personelin, çocu a oyunla sunaca ı hizmetin faydası anlatılmalı ve bu konuda bilgilendirilmelidir.

servis kullanım ihtiyacının 6 ay sonunda % 77 oranında azaldı ı görülmü tür. Astım ve sigara önleme ile ilgili oyunların da klinik denemeler sonunda olumlu etkileri oldu u saptanmı tir.¹¹ Salema ve Elokda'nın2014 yılında yayımlanan çalışmaları; normal geli me sürecindeki akranlarına göre daha güçsüz ve fiziksel aktiviteyi tolere edemeyecek kadar ‘çok hasta’ kabul edilen kritik hastalı ı olan çocuklarda gerçekçi sanal oyun sistemlerinin çocukların iyi vakit geçirmesini sa ladıkları görülmü ve rehabilitasyon programlarına entegre edildiklerinde, fiziksel aktivite uyumunu arttırdı ı gösterilmi tir.¹² Riquelme ve ark. çalışmaları felçli eri kin hastalarda kullanılan fakat çocuktaki etkinli i sadeceoyun adaptasyonu ile de erlendirilebilmi bir yöntem olan ‘prizma adaptasyon yöntemi’ nin beyin hasarı sonucu tek taraflı görsel kusurları olan çocuklarda çocuk dostu pediatrik bir yakla ımla uygulanmasının güzel sonuçlar verdi i gösterilmi tir.¹³ Bu çalışmaları sonuçları da dikkate alınarak oyunun çocu un hayatında ne kadar önemli oldu u görülmekte ve hasta veya engelli çocukların da oyun hakkına sahip oldu u unutulmamalıdır.

Çocuk sa lı ı hizmetleri, çocukların aile ve toplum içinde, fiziksel, entellektüel, duygusal ve sosyal yönden en üst düzeyde geli mesini sa lamayı amaçlamaktadır.

KAYNAKLAR

1. Çavuşoğlu H. Kronik Hastalığı Olan Çocuk. Çocuk Sa ğ ı Hem ireli i Cilt I. 10. Baskı. Ankara: Sistem Ofset Basımevi. 2011: 71-90.
2. Erci B, Avcı A, Hacıo ğ lu N, Kılıç D, Tanrıverdi G. Evde Bakımda Halk Sa ğ ı Hem ireli i. Halk Sa ğ ı Hem ireli i. 1. Bas. Ankara: Fırat matbaacılık. 2009: 54-55.
3. Ba ğ kanlık Mevzuatı Geli tirme ve Yayın GenelMüdürlü ğ ü. Evde Bakım Hizmetleri Sunumu Hakkında Yönetmelik. Ankara. 10.03.2005: Resmi Gazete: Sayı: 25751.
4. Fadilo ğ lu Ç, Ertem G, Aykar F . Genel Prensipleri le Evde nfüzyon Tedavisi. Ç. Tuna Oran N. Evde Sa ğ ık ve Bakım. 1. Bas. Ankara: Göktu Yayınılık. 2013: 259, 349.
5. Bilge U, Elçio ğ lu Ö, Ünalacak M, Ünlüo ğ lu . Türkiye'de Ya ğ ılı Evde Bakım Hizmetleri. Euras J Fam Med 2014; 3(1): 1-8.
6. O ğ lak S. Türkiye'de Bakıma Muhtaç Bireylerin Bakım Hizmetlerinde Sosyal Bakım Elemanının E ğ itimi ve İstihdam Açısından Önemi. Özveri Dergisi 2008; 9,5(1).
7. III. Ulusal Evde Sa ğ ık Ve Bakım Kongresi. Hizmet Sunumu Açısından Mevcut Sistemin iyile tirilmesine Yönelik Öneriler. Sonuç Bildirisi 2012. 16. Madde.

8. Törüner EK, Büyükgöneç L. Çocuk Sa lı ı Temel Hem irelik Yakla ımları. Gökçe ofset, Ankara. 2012: 181.

9.Kıran B, Çalık C, Esenay FI. Terapotik Oyun: Hasta Çocuk le leti imin Anahtarı. Ankara Sa lık Bilimleri Dergisi 2013; 2 (1-2-3): 1-10.

10.Yeryüzü Doktorları ve Pedagoji Derne i. Soma Çocukları için Oyun Terapisi Projesi. 18-26 Haziran 2014.

11.Lieberman DA. Management of chronic pediatric diseases with interactive health games: theory and research findings. J Ambul Care Manage2001; 24(1):26-38.

12.Salema Y, Elokda A. Use of virtual reality gaming systems for children who are critically ill. Journal of Pediatric Rehabilitation Medicine: An Interdisciplinary Approach 7 2014; 273–276. DOI: 10.3233/PRM-140296.

13.Riquelme I, Henne C, Flament B, Legrain V, Bleyenheuft Y, Hatem SM. Use of prism adaptation in children with unilateral brain lesion: Is it feasible?. Res Dev Disabil 2015; 7;43-44:61-71. DOI: 10.1016/j.ridd.2015.06.009.

Yazı ma adresi:

Ö r. Grv. Gülsüm Yeti nönü Üniversitesi Sa lık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu MALATYA Tel:0422 3410051 e-mail: gulsun.yetis@inonu.edu.tr